

“Круто розгадувати загадки, які ніхто не може розгадати”: як костопільчанин Юрій Полухович став авторитетним дослідником майя у світі

Продовження. Початок у попередньому номері

Загалом Юрій здійснив близько сотні експедицій – наукових та туристичних – у краї стародавньої цивілізації.

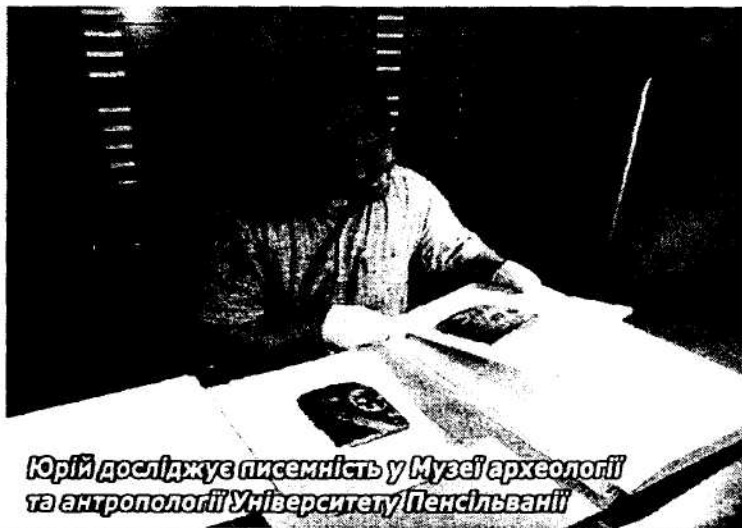
“Завжди повторюю, що контакти дорівнюють контрактам. Безпосередній контакт з вченими і колегами допоміг мені вийти на новий рівень наукової діяльності. У середовищі, коли люди бачать твій потенціал, вони пропонують: “Давай до нас”. Якщо ти ізольований, навіряд чи щось вийде, бо хто знає, тиме про твої дослідження?”

ліття нашої ери, писемні джерела про місто обриваються на 799 році. Там жило близько 10 тисяч мешканців.

Юрій був у Паленке, певно, понад сотню разів, але перший раз пам’ятає найбільше: запахи тропічного лісу, вологість, коли ходиш, як в парнику, і одяг на тобі весь мокрий. У Паленке у “Храмі написів” похований цар Пакаль, віко його саркофага теж має рельєфне зображення. А ось гробниця “червоної королеви” безіменна, без написів.

Паленке, фото Юрія Полуховича

Юрій досліджує писемність у Музеї археології та антропології Університету Пенсільванії

не міг! Коли ти в 40-градусну спеку при 90% вологості документуєш тексти...”

Надворі пекло сонце, а Юрій з помічником закривали спеціальною чорною матерією вхід до храму і з ліхтарем фотографували під різними кутами кожен ієрогліфічний блок.

“Ми там ходили, вибачте, в трусах, бо по-іншому неможливо. Але є в цьому і плюс. Ти швидко худнеш”, – про експедицію вчений розповідає з гумором.

Текстів у Паленке було так багато, що команда працювала й ночами:

“Тобі дали дозвіл, про який ти мріяв роками, і тут треба

Спочатку олівцем перемальовують, потім сканують і завершують у графічних редакторах. Це важлива робота, адже якщо рука неправильно вимальовує лінії, не вдається точно передати зміст зображеного.

Під час роботи дослідники мали де поїсти і поспати. Поруч з руїнами стародавнього Паленке є сучасне місто. 15 хвилин звідти машиною – і ти серед руїн, які належать до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Але були місця в експедиціях Юрія, де в радіусі 200-300 кілометрів немає нікого, суцільний тропічний ліс. Тоді живеш у наметах, якщо немає інших умов. Так, вчений жив в Алатарде

ли провідники зі зброєю, змії Юрій бачив 3-4 рази. І то маленьких. На хижаків на кшталт ягуара ні разу не натрапив, хоча сліди та екскременти були. А от диких пташок у джунглях і справді багато, як і метеликів. Втім, жодного ієрогліфа, який би зображав метелика, у майя не було. *“Ягуар був, наприклад, а метеликів у текстах чомусь не згадували”, – сміється Юрій.*

До нашого часу дожили 28 груп народів майя. У них схожі мови. Цікаво, що навіть сучасні мови майя схожі з давніми.

Юрій пригадує, як їздив з групою туристів по джунглях. В Паленке вони з собою списали

різних проєктах, що їхні назви й фонди, які надавали фінансування, часом важко вимовити: у Гватемалі, Мексиці, США, Німеччині, Белізії, Великобританії, Нідерландах. Втім, серед них було одне місто, яке займає в серці науковця особливе місце – Паленке. Паленке – перше стародавнє місто майя, куди Юрій потрапив як турист у 2001 році. Взяв з собою важку велику відеокамеру і знімав свою першу зустріч з пірамідами майя:

"Для кожного майяніста Паленке – особливе місце. Його треба побачити. Це найпрекрасніше місто майя, з розкішним мистецтвом та архітектурою. Те, що було тут, не було ніде. Найбагатші, найцікавіші і найбільш збережені тексти походять звідси. Я очікував піраміди невеликого розміру. А коли побачив на власні очі – вони такі величезні!"

Паленке належить до класичного періоду існування цивілізації майя, приблизно 5-8 сто-

це дружина Пакаля, Іш-Ц'акбу-Ахав.

Цікаво, що для створення червоної фарби тоді використовували сульфід ртуті, надзвичайно токсичний. Але майя ним покривали тіло небіжчика, бо вважали це символом сходу та відродження з потойбічного світу.

"Я 20 років мріяв мати можливість вивчити гробницю Пакаля. Цього року моя мрія збулася", – усміхається Юрій.

Він став учасником проєкту з реставрації та консервації археологічної спадщини Паленке від Національного інституту антропології та історії Мексики. З грудня 2018-го по червень 2019-го жив у Гватемалі. В рамках проєкту двічі об'їздив всю Центральну Америку. Був епіграфістом наукового проєкту, документував тексти:

"Не міг повірити, що буду головним спеціалістом з епіграфіки в Паленке і матиму доступ до всіх матеріалів розкопок за 100 років, що це буде в моїх руках! Навіть очікувати

Кірігуа – стародавнє місто майя у гватемальському департаменті Ісабаль

взяти все і зразу. Іншого шансу може не бути. Нам дали три дні на гробницю, і ми перефотокали по 10 разів кожен міліметр. А це стратегічна річ: найвідоміше поховання царя майя. До нас такого рівня документації ніхто не робив. Впоралися, і все це буде покладено в основу наших майбутніх робіт. Якщо ми це зробимо якісно, то це буде внесок на довгий час".

Під час документації знаків майя їх ще й промальовують.

Сакріфісьйос, Ель-Соц та Накбе в Гватемалі. Каже, що тварини є, але якщо вночі "не шастати", то все гаразд. Не так у тих джунглях страшно, як показують у голлівудських фільмах. Юрій їм спершу повірив, і з острахом чекав зустрічі зі зміями й гарантулами. Брав з собою таблетки від малярії, бинти і джгути. Реальність виявилась іншою. За майже 20 років подорожей, зокрема й у дикі місця, куди команду супроводжува-

родавнього монумента, Юра читає туристам текст в оригіналі, і сучасний майя шокований, що білий чоловік отак вільно читає тексти його предків.

І майже всі слова, особливо корені слів – наприклад, "вогонь", "небо", "дерево" – збереглися у мові сучасних майя. Змінилась радше вимова.

Наприклад, у давній мові майя дерево називали "те". А в сучасній мові майя-чоль – "тьє". Маму – "на", а в сучасній мові вона уже "нья". Пташка – "мут" і "муть".

Наразі Юрій працює першим заступником міністерки освіти та науки Ганни Новосад, курає саме науку і має великі плани на її розвиток.

Він працював у проєкті Каліфорнійського університету, на який спрямували мільйон доларів. Тому, сміючись, кажє, що "гуманітарій – це не вирок". І мріє, що колись йому таки пощастить – він знайде кодекс (повноцінну книгу) майя.

Ірина АНДРЕЙЦІВ, УП

Пройди сертифікацію та отримай свій бонус!

Запрошуємо педагогічних працівників (учителів початкових класів) пройти сертифікацію у 2020 році. Участь у сертифікації є виключно добровільною. Учителям, які успішно пройдуть сертифікацію, буде встановлено надбавку до заробітної плати у розмірі 20%

Реєстрація для проходження сертифікації триватиме з 15 до 31 січня 2020 р. Радимо не відкладати реєстрацію на потім, оскільки Міністерство освіти і науки України встановило граничну кількість учителів початкових класів, які можуть зареєструватися у 2020 році для проходження сертифікації, зокрема у Волинській області – 76 осіб, у Львівській області – 140 осіб, у Рівненській області – 85 осіб.

Просимо вчителів, які володіють методиками компетентнісного навчання і новими освітніми технологіями, прагнуть їх поширити, реєструватися на сайті Українського центру оцінювання якості освіти – <http://testportal.gov.ua>.

Ми знаємо, що в наших закладах освіти вчителів (агентів зміц) стає усе більше. Поспішайте, колеги!

ПрАТ «Рівнеобленерго» здійснює відключення від електромереж товариства (демонтаж) приладів зовнішнього освітлення, які були підключені самовільно та поза засобами комерційного обліку. Йдеться про самовільно підключені вуличні ліхтарі та засоби освітлення прибудинкових територій. Окрім того, що їх експлуатація становить загрозу життю та здоров'ю громадян, оскільки ті не мають змоги належним чином обслуговувати вказані об'єкти, безоблікове використання таких засобів освітлення є порушенням нормативної бази та завдає суттєвих збитків компанії, в той час як забезпечення якісного та безперервного електропостачання споживачів Рівненської області та Костопільсь-

ПрАТ «Рівнеобленерго» наводить лад у мережах

кого району зокрема, неможливе без закупівлі електричної енергії на ринкових засадах.

Про проведення робіт з демонтажу були повідомлені органи місцевого самоврядування.

Зауважимо, що ПрАТ «Рівнеобленерго» діє виключно у правовому полі нашої держави і готове усіляко сприяти забезпеченню благоустрою населених пунктів у частині зовнішнього освітлення за визначеною законодавством процедурою.

Між тим, згідно з п.1.ст.20 Закону України «Про благоустрій населених пунктів», функції організації благоустрою, зокрема обладнання зовнішнього освітлення, покладені на органи вико-

навчої влади та місцевого самоврядування, яким необхідно звернутися до ПрАТ «Рівнеобленерго» за відповідними технічними умовами. У найкоротші терміни їм надається увесь необхідний пакет документів. Так, у 2019 році ПрАТ «Рівнеобленерго» погодило 36 проєктів облаштування зовнішнього освітлення для міст і сіл області за зверненням органів місцевої влади. Ми готові максимально сприяти і у випадку звернення органів місцевого самоврядування м.Костопіль.

Просимо з розумінням поставитися до приведення до норм законодавства існуючої ситуації з самовільними підключеннями!